

HƯỚNG DẪN DẠY HỌC LỊCH SỬ ĐỊA PHƯƠNG

1. Những vấn đề chung

Lịch sử địa phương là một bộ phận của lịch sử dân tộc. Mọi sự kiện của lịch sử dân tộc đều diễn ra ở một địa phương nhất định. Sự diễn biến của lịch sử toàn quốc ảnh hưởng, chi phối đến tình hình của các địa phương trong cùng thời điểm ấy.

Vì vậy, khi học lịch sử dân tộc, HS phải liên hệ đến địa phương mình. Tình yêu quê hương là cơ sở cho việc giáo dục lòng yêu nước ; lòng yêu nước được thể hiện ở tình yêu và trách nhiệm đối với quê hương.

Trong chương trình lịch sử dân tộc, có những sự kiện của một địa phương trở thành sự kiện chung của lịch sử dân tộc như khởi nghĩa của Hoàng Hoa Thám ở Yên Thế (Bắc Giang) ; một số sự kiện xảy ra ở nhiều địa phương được nhắc đến khi trình bày về một sự kiện chung của dân tộc. Như phong trào Cần vương cuối thế kỉ XIX, ngoài các cuộc khởi nghĩa lớn được đề cập tương đối đầy đủ, còn nhắc đến một số cuộc khởi nghĩa nhỏ khác xảy ra ở các địa phương. Tất cả làm nên một phong trào Cần vương chống Pháp sôi nổi, quyết liệt, rộng khắp của dân tộc những năm cuối thế kỉ XIX.

Cho nên, việc sử dụng tài liệu địa phương không chỉ để dạy các tiết lịch sử địa phương được quy định trong chương trình mà còn dùng để liên hệ khi dạy các sự kiện lớn của lịch sử dân tộc có liên quan. GV cần sưu tầm và hướng dẫn HS thu thập các tài liệu lịch sử địa phương để sử dụng thường xuyên trong dạy học.

Số tiết dành cho lịch sử địa phương không nhiều nhưng có vị trí và ý nghĩa quan trọng. Theo chương trình giáo dục phổ thông – môn Lịch sử được Bộ Giáo dục và Đào tạo ban hành ngày 5-5-2006, từ lớp 4 đến lớp 12 đều có các tiết lịch sử địa phương.

Nội dung bài học phải nêu những sự kiện cơ bản, tiêu biểu của địa phương, có quan hệ với sự kiện chung của lịch sử dân tộc đang diễn ra. Điều cần chú ý là tiết lịch sử địa phương phải thể hiện tính chất thông sử, tức là đề cập một cách toàn diện, diễn ra trên các lĩnh vực chủ yếu của đời sống xã hội.

Tổ chức dạy học tiết lịch sử địa phương có thể tiến hành trên lớp hay tại thực địa (tức nơi đã xảy ra sự kiện lịch sử đang học) trong *bảo tàng lịch sử, bảo tàng cách mạng hay nhà truyền thống của địa phương trong phòng bộ môn lịch sử* (phòng chuyên dùng để dạy học lịch sử, được xây dựng theo chỉ thị "Xây dựng phòng bộ môn ở trường phổ thông" của Bộ Giáo dục và Đào tạo năm 2004). Dù với hình thức tổ chức dạy học như thế nào, tiết lịch sử địa phương phải là *bài nội khoá*, chứ không phải là hoạt động ngoại khoá. Vì vậy, phải đảm bảo yêu cầu, cấu tạo, tiến trình của một bài nội khoá. Trong trường hợp thuận lợi về mặt tổ chức, có thể tổ chức bài học nội khoá về lịch sử địa phương tại thực địa hay nhà bảo tàng kết hợp với hoạt động ngoại khoá (tham quan di tích, nhà bảo tàng...).

Cũng như việc dạy học lịch sử nói chung, việc dạy học lịch sử địa phương phải phát huy tính tích cực của HS, cũng có điều kiện thu hút sự tham gia của tất cả HS vào việc sưu tầm tài liệu, hiện vật, trao đổi, làm bài tập thực hành... Qua đó, trong một mức độ nhất định có thể đóng góp vào xây dựng phòng bộ môn Lịch sử, phòng truyền thống của trường, nhà bảo tàng lịch sử – cách mạng địa phương, biên soạn lịch sử nhà trường, lịch sử địa phương.

Ý nghĩa và tác dụng của việc dạy học lịch sử địa phương rất to lớn về các mặt kiến thức, kĩ năng và thái độ, tình cảm tư tưởng đối với HS đòi hỏi tinh thần trách nhiệm, năng lực khoa học và nghiệp vụ của GV, khắc phục tình trạng bỏ tiết lịch sử địa phương, dùng để ôn tập hay làm việc khác.

2. Nội dung cụ thể

Có thể chọn các đề tài sau đây :

a) Những đóng góp của nhân dân địa phương (huyện, tỉnh, thành phố) vào sự nghiệp giữ nước của dân tộc từ năm 1858 đến năm 1918

- Các cuộc khởi nghĩa chống Pháp nổ ra trên địa bàn địa phương.
- Các nhân vật lịch sử tiêu biểu của địa phương (gắn với lịch sử dân tộc).

...

b) Sự chuyển biến về kinh tế – xã hội ở địa phương dưới tác động của cuộc khai thác thuộc địa của thực dân Pháp đầu thế kỉ XX

- Sự hình thành các tỉnh, thành phố, huyện, thị xã dưới thời Pháp thuộc.
- Sự thay đổi trong cơ cấu kinh tế – xã hội ở địa phương đầu thế kỉ XX.

(Lưu ý : những cơ sở công nghiệp, giao thông vận tải, công trình văn hoá... ra đời từ thời Pháp thuộc).

3. Phương pháp

- GV trình bày trên cơ sở những đóng góp của HS.
- Tổ chức tham quan di tích lịch sử, văn hoá, nhà bảo tàng...

4. Nguồn tài liệu

- Các công trình lịch sử địa phương (đã công bố hay tài liệu HS sưu tầm do GV hướng dẫn).

- Tài liệu hướng dẫn học lịch sử địa phương (tỉnh , thành phố, huyện, thị xã...)